

ĐORĐE
MILOSAVLJEVIĆ

JAGODIĆI

Oproštajni valcer

1

Copyright © 2014, Đorđe Milosavljević
Copyright © ovog izdanja 2014, LAGUNA

Oproštajni valcer

1

*Inspirisana stvarnim likovima i događajima,
ova je priča, kao i njeni protagonisti, u potpu-
nosti izmišljena.*

I

Jaka junska mesečina osvetljavala je polje žita poleglog i spremnog za vršidbu. Kao prirodna granica, plitka rečica delila je atar na dva nepregledna dela. Uz nju se uzdizao šumarak topola, simetrično organizovan, sa stablima na svakih dvadesetak koraka. Izgledalo je da su i šumarak, i rečica, i staza što je vodila uz nju, postavljeni u ravnicu tako da pokazuju i usmeravaju prema zgradi napuštenog mlina i veštačkom jezeru ispred njega – pa u tom pravcu pođoše i dve povijene siluete, muška i ženska, narušavajući noćni mir uprkos oprezu sa kojim su se kretale.

Uspravili su se tek kad su došli do obale jezera u kome su mirovali natruli paoci masivnog mlinskog točka. Ne tako davno trospratni mlin sa prostranim tremom bio je pun ljudi, čak i u ovako kasne sate. Sada je mogao da posluži kao savršeno sklonište za par koji je u tišini napredovao prema njemu. Bili su mladi, po dvadeset i koja. Pohabani reveri i tamne mrlje od znoja na krajevima rukava košulja odavali su njihovo paorsko poreklo.

Kada su izašli na čistinu pred mlinom, ženska prilika je odjednom zastala i povukla mladića za ruku.

– Ne sviđa mi se ovde, Jocika Šebeku.

– Što, Simka? Bolje nego da smo po travi i žbunju.

Simka ćutke pokaza prema mračnoj vertikali zgrade mlina.

– Sećaš se deda Stojana?

Jocika očuta, dok mu se pred očima u trenu ukazaše naduto lice i telo pokojnog Stojana. Nije više bio siguran da li ga je mrtvog zaista video ili je sliku nesrećnog starca umislio prema pričama očevidaca. Znao je dobro šta se priča o mlinu koji su u selu mnogi zvali ukletim. Obuzdao je strah, raširio usta u osmeh i privukao Simku sebi.

– Deda Stojan je bio star i bez igde ikoga. A mi smo mladi. I imamo jedno drugo. Je l' tako, Simka?

Devojka ga blago odgurnu. I ona je čula govorkanja o mlinu koji donosi nesreću.

– Ne znam, Jocika. Mnogo ti mene uzimaš zdravo za gotovo.

– Pa kad si mi zdravo lepa, Simka.

Jocika se još jednom osmehnu i zagonetno pokaza prema nečemu skrivenom ispod njegove paorske košulje.

– A bićeš mi i zdravo gotova čim vidiš šta sam ti doneo.

Simka ga pogleda odobrovoljeno. Ipak natera sebe na ozbiljnost.

– Opet sanjaš, Jocika.

– Samo ti dođi i videćeš.

Jocika je uhvati za ruku i odlučno povede prema mlinu. Posle toliko navaljivanja Simka je pristala da se nađe nasamo sa njim. Nikakav podbuli Stojan, pa ni ljutiti Simkin otac neće pokvariti iznenađenje koje joj je spremio.

* * *

Kroz prozor na posljednjem spratu napuštenog mlina jedna druga ljudska prilika pažljivo je pogledom pratila mladi par. Videvši kako prilaze zgradi, naglo se povukla unazad. Osvrnula se oko sebe tražeći nešto na podu. Potom se spustila na kolena i uzela zamotuljak sa paspaljem pokriivenog daščanog patosa mlina.

Brzo ga razmota. Na mesečini, u krpi, bljesnu metal velikih frizerskih makaza.

* * *

Stigavši sa Simkom do trema Jocika nađe staru petrolejku, okačenu nedaleko od razvaljenih vrata mlina. Ona ga odmeri glumeći sumnjičavost.

– Vidim da se snalaziš ovde, ni mrak ti ne smeta. Da nisi još koju dovodio ovamo, Jocika?

– Šta ti misliš o meni, Simka?

Jocika izvadi šibicu i upali petrolejku. Kroz prljavo staklo zaigra mutna svetlost. On ga obrisa rukom, uzaludno. Tad zastade i uspravi glavu osluškujući nešto. Simka ga upitno pogleda.

– Šta je bilo, Jocika?

Osvetljen slabašnom svetlošću petrolejke Jocika joj pokaza da ćuti. Još trenutak je osluškivao, a onda odmahnuo za sebe.

– Promaja vuče, nešto zvecku u mlinu... Zvučalo je kô da se neko šiša.

– Ti bi mene da uplašiš, Jocika?

Jocika se osmehnu, pa okači petrolejku o klin pod stromom. Poskoči i sede na podzid, pa pokaza Simki mesto pored sebe.

– A što bih te ja plašio? Možda da sedneš bliže meni?

Simka za tren ostade nepomična. Onda ipak priđe i sede pored njega.

– Jesi tako radio i kad bi neku drugu navabio ovamo?

Umesto odgovora mladić zavuče ruku ispod svoje košulje i izvadi nešto, vešto skrivajući predmet u svom širokom dlanu. Simka mu se sasvim približi blago ga dodirnuvši grudima. Jocika polako otvori dlan. Devojka razrogači oči.

– Misliš da bi drugoj doneo nešto ovako?

Na širokom dlanu mlade, a već ispucale paorske ruke počivalo je licidersko srce. Bilo je ukrašeno tankim belim linijama što su razdvajale jarkocrvene delove. Na sredini je bilo umetnuto ogledalo, malo veće nego što je uobičajeno.

– Sviđa ti se? – upita Jocika ne skrivajući ponos.

– Lepo je...

– Sâm sam ga napravio.

Simka se nasmeja u neverici.

– Ti napravio lecedersko srce? Ma ne laži, Jocika.

Povređena sujeta, osetljiva kao u svakog mladića, naterala Jociku da poskoči, uspravi se i progovori ozbiljnim tonom:

– Čika Miloje mi pokazao. A on je video kako se srca crtaju i ogledala meću u Poljskoj, kod čuvenog lecedera, majstora Višeslava Majšaka.

– Otkud ti to znaš? – zbunjeno upita devojka.

Jocika se osmehnu pun povraćenog samopouzdanja. Dva dana je mesio brašno sa mirisnim travama i zalivao

ga medom. Isprva mu nije uspevalo, svako srce bi mu se raspalo u rukama. Čak je ozbiljno razmišljao da stavi malo gipsa u brašno, da smesu veže i kolač učini čvrstim. Ali to onda ne bi bio kolač. Konačno je uspeo i Simka sad to zna.

– Ispričao mi čika Miloje – nastavi on važno – dok mi je pokazivao kako se pravi.

Simka je blenula u njega, pa u licider, pa opet u Jociku. Ko bi mogao da pomisli da ovaj mladi paor, širokih leđa i žuljevitih ruku, može da napravi ovako lepu stvarčicu i još da je ukrasi? U jedno je bila sigurna, to srce je bilo namenjeno njoj.

– I šta ćeš sa njim? – upita praveći se nevešta.

Jocika joj svečano pruži licidersko srce.

– Evo, tebi ću ga pokloniti.

Ona se osmehnu zadovoljno; ipak, kao da je oklevala da ga prihvati. Praveći se da to ne primećuje Jocika brzo nastavi:

– Hoću da nađem posao u nekoj bandi za dreš, Simka. Čujem da nemaju dovoljno ljudi, niko neće da upropasti zdravlje za nadnicu slamara ili plevara.

– A ti hoćeš? – Simka ga odsutno prekide, ne skidajući pogled sa srca u njegovoj ruci.

– Hoću, Simka. Kad prođe vršidba, imaću dovoljno da uložim u ovakve lecedere... Čika Miloje obećô da će mi pomoći.

Simka ga pogleda sumnjičavo, onda konačno prihvati srce.

– Znaš kol'ko se može zaraditi od lecedera, samo na jednom kirbajnu? – nastavi Jocika zadovoljno posmatrajući kako Simka drži licider obema rukama, pažljivo kao da je od stakla.

– Opet sanjaš, Jocika. Sanjaš, a da čak i ne spavaš. Oduvek si bio takav, sa glavom u oblacima...

Simka je pomerala ogledalce na liciderskom srcu levo-desno pokušavajući da u njemu razazna svoj lik. U polutami mlina to je izgledalo nemoguće. Najzad ga namesti prema svetlu petrolejke. Mahinalno krenu da slobodnom rukom namesti kosu i tad se skameni. U odrazu ogledala iskrsnu ljudska silueta – neko je stajao kraj prozora na vrhu mlina.

Simka vrisnu, okrenu se i pogleda nagore. Zbunjeni Jocika učini isto. Tad pored njih nešto prolete i tupo pljusnu u vodu. Jocika u magnovenju prvo pogleda Simku, a onda usmeri pažnju ka jezercetu.

Krajičkom svesti oseti kako mu se koža na nadlaktici ježi.

Dok je sporo tonula u vodu devojka kratko očišane, svetle kose zurila je u njega praznim pogledom. Tren kasnije beživotno telo nestade u mračnoj dubini jezera.

Simka se već okrenula i jurnula nazad stazom što je vodila prema selu. Jocika pogleda za njom, pa opet ka ustalasanoj površini vode, crne i nalik na ulje, u kojoj se više ništa nije videlo.

Potom potrča za devojkom.

– Simka! Čekaj...

Dvoje mladih nestadoše u tami. Petrolejka zatrepta i ugasi se sama od sebe, ostavljajući mlin u potpunom mraku. Na stazi pored jezerceta nešto odbi bledu mesečevu svetlost. Bilo je to malo licidersko srce.

II

Poručnik Vasić obrisao maramicom oznojeno čelo. Iako je bilo rano, vrućina je već bila velika. Došli su iz Sečnja na biciklima i skoro da je zavideo paorima koji su ih doveli do mlina vozeći se na zapregi. Vratio je maramicu u džep i izvadio tabakeru. Uze i zapali cigaretu gledajući prema akumulaciji.

– Božji mlin melje sporo, ali mu niko ne izmakne – promrmlja za sebe.

Nekoliko koraka dalje od njega žandarm Nemanja Masniković okrenu se i pogleda ga upitno.

– Kako rekoste, poručniče?

– Samo ti nastavi, Masnikoviću – odseče Vasić.

– Staraću se, poručniče.

Masniković klimnu i vrati pogled na dvojicu paora koji su, samo u vlažnim košuljama, sporo i sa oklevanjem izvlačili beživotno telo iz jezerskog mulja.

– Može li to, ljudi? Ili da i ja skidam čarape? – dobaci im.

Paori ćutke odmahnuše, ali nastaviše da rade kao i maločas, sa pažnjom u kojoj je bilo nešto sujevernog

straha. Kao što znaju svi u ravnici, sa utopljenicama valja postupati sa poštovanjem i oprezom – inače znaju da se vrate, da sede po vrbama i čekaju one koje će povući za sobom u mračne virove i rečne bunare.

Poručnik Vasić odmahnu rukom rasterujući od sebe ili duvanski dim ili rusalke, što su podjednako zlovoljne i u Mačvi i u Banatu, pa ponovo prinese cigaretu ustima. Onda na šljunčanoj stazi ispred sebe primeti odblesak sunca.

Zaboravivši na duvan, on zakorači u tom pravcu.

* * *

Sakriven iza šiblja, koje je raslo između staze i rečice, Joci-ka Šebek pogleda prema poručniku koji je sa upaljenom cigaretom u ruci zakoračio prema nečemu što je video na zemlji. Morao je da se vrati do mlina. Poranio je, ali su ga žandarmi preduhitrili. Cele besane noći progonilo ga je lice devojke što je nestala u vodi zureći u njega beživotnim očima.

Nije na vreme čuo korake koji su se približavali stazom. U poslednjem trenutku povuče se dublje u šumarak. Gotovo ga okrznuvši, sredovečni muškarac u urednom građanskom odelu, sa štapom i šeširom, prođe pored njega i odlučnim korakom nastavi prema mlinu.

* * *

Poručnik Vasić raščepka šljunak na stazi, iznenađeno iskrivi glavu i podiže licidersko srce. Prinese ga licu i

pogleda sa zanimanjem. U odrazu ogledalca primeti da se nije dobro izbrijao. U jutarnjoj žurbi zaboravio je da obrije ostrvce malja ispod nosa. Onda u odrazu ugleda iza sebe muškarca koji je stazom pored rečice izbijao na čistinu ispred mlina. On se kratko osvrnu oko sebe, pa pođe prema poručniku obraćajući mu se zvaničnim tonom.

– Poručnik Vasić?

– A vi ste? – uzvрати ovaj.

– Doktor Drenjević. Imam stalno nameštenje u domaćinstvu gospodina Belopoljanskog, u Petrogradu – predstavi se pridošlica.

– Pa šta vas onda dovede ovamo, doktore?

Doktor Drenjević pokaza prema Masnikoviću i paorima, koji su leš pažljivo smeštali na šljunak.

– Čuo sam da je neka nesrećnica ovde stradala. Mislim da bih mogao znati ko je to, poručniče. Smem li da pogledam telo?

Odmeravajući pogledom doktora, poručnik Vasić stavi licidersko srce u džep bluze i kratko klimnu. Poručnik Vasić i Drenjević zajedno pridoše do tela položenog na šljunak. Masniković kleknu da zatvori oči što su još beživotno zurile sa lica umrljanog muljem.

Doktor Drenjević se brzo prekrsti.

– Toga sam se i plašio. Ivanka...

– Znate je? – upita Vasić.

– Bila je služavka kod Belopoljanskog. Otišla je pre dva dana, rekla je kako ide da obiđe rođake... A onda smo našli pismo. Izgleda da je imala nekakve probleme.

Drenjević zastade kao da okleva. Vasić ga upitno odmeri.

– Kakve probleme, doktore?

– Pismo je zbrkano, pominju se u njemu i Bog i vera, i očaj i beznađe... A sve to, samo da se prikrije kako je sirota Ivanka bila nesrećno zaljubljena.

– Što joj je kosa ovako kratka?

Doktor i poručnik iznenađeno se okrenuše prema Masnikoviću, koji je još klečao kraj beživotnog tela. On pokaza glavu devojke i njenu kratko ošišanu kosu.

– Ošišana je kô dečak...

Vasić odvrati pogled sa leša i usmeri ga na doktora Drenjevića.

– Znate li vi šta o tome?

– Pravo da vam kažem, nisam na to obraćao pažnju – on odmahnu. – Ivanka je stalno nosila nekakve marame na glavi. Nisam ni znao kako je ošišana.

– Kad bi roditelji hteli da neku devojku udaju protiv njene volje, ona bi uradila ovako... Šišala bi se da je nevoljeni prosac odbije – reče Masniković kao da se obraća beživotnom telu ispred sebe.

– Može biti da to ima veze s tom Ivankinom nesrećnom ljubavlju.

– A ko je taj? – Vasić preseče doktora.

– Ko?

– Taj lola, što ju je odbio.

Doktor Drenjević slegnu ramenima.

– Ne znam ni to, poručniče Vasiću. A ne bih se ni bavio komšijskim okapanjima.

Vasić ćutke klimnu, pa pokaza Masnikoviću prema zapregi.

– Šta čekaš, Masnikoviću? Nesrećnica je dovoljno provela u vodi da bi je sad držali tako. Nosite je.

Masniković mahnu paorima.

– Čuli ste, ljudi? Nosite je!

Paori pažljivo ponesoše telo prema zapregi. Doktor Drenjević se nakloni poručniku Vasiću.

– Ako vam više nisam potreban...

– Pomogli ste, doktore. Hvala vam – kratko uzvratila ovaj.

Doktor Drenjević se okrenu i pođe nazad stazom pored reke. Paori spustiše telo na zapregu, pa povedoše konja kolskim putem.

Vasić i Masniković priđoše biciklima ostavljenim pod tremom mlina.

– Reci, Masnikoviću... – poručnik ugasi cigaretu. – Je l' u subotu godinu dana gospodinu Milanu?

– Goluba reče da jeste.

Poručnik Vasić uzdahnu, pa zamišljeno pogladi onaj neobrijani deo brkova.

– Božji mlin melje sporo, al' mu niko ne izmakne. To sam rekao maločas, Masnikoviću.

Iako mu nije bilo jasno šta tačno poručnik misli, Masniković klimnu u znak razumevanja. Za trenutak mu se učini da ispred sebe vidi nešto – nešto nalik na odsećeni pramen svetle kose koji je lebdeo u vazduhu, kao da je tu pao odozgo, sa vrha mlina.

Onda primeti da je poručnik već zajahao svoj bicikl i krenuo prema selu, pa požuri da ga stigne.

* * *

Svako seosko groblje priča istoriju svog mesta i odnosa među meštanima. Obično je bivalo skrajnuto na završetku glavnog šora, na lesnom zemljištu, po mogućnosti,

oivičeno ogradom što se pomerala kako su tihe pridošlice bivale brojnije. Izgled humki i pobodeni krstovi u njihovom čelu odavali su poreklo pokojnika i njihove zasluge za života. U centralnom delu groblja dominirali su veliki mermerni spomenici najuglednijih žitelja. Pokraj jednog takvog spomenika stajao je Jovan Jagodić odsutno gledajući u fotografije svojih roditelja, oca Milana i majke Natalije. Pored spomenika, kao trgovac koji preporučuje svoju robu, stajao je rumeni kamenorezac u neprikladno tesnom odelu koje samo što nije puklo na njemu.

– Najbolji srpski mermer, kako je pokojni gospodin i želeo. Lično sam išao u Arandjelovac da izaberem parče.

Kamenoreščev glas prenu Jovana.

– Platilo sam i staze. Zašto nisu gotove?

Jovan pokaza nepopločane staze između obližnjih spomenika. Kamenorezac se snishodljivo osmehnu.

– Znete kako kaže naš narod? Ne valja sve svršiti u prvoj godini. Za pomen i zadušnice dolaze rodbina, familija, prijatelji... Bože oprost, izrovare groblje kô prasići gumno. Ako hoćete da vam staze traju vo vjeki vjekova, bolje ih dovršite kasnije, kad se pokojnik ožali i zaboravi...

– A ti ćeš da nam kažeš kad ćemo koga zaboravljati?
– preseče ga Jovan.

– Nisam hteo da vređam, gospodine Jovane.

– Onda završi staze čim prođe pomen. Je l' treba to da ti ponavljam?

– Bože sačuvaj, gospodine Jovane.

Ne čuvši njegov odgovor do kraja, Jovan već pođe prema grobljanskoj kapiji i automobilu koji ga je tamo čekaao.

* * *

Pred kapijom nevelike seoske kuće poručnik Vasić i žandar Masniković sjahaše sa bicikala i osloniše ih o tarabu. Kako je to i inače činio, poručnik pusti Masnikovića da priđe kapiji i otvori je. Spustivši ruku na rezu, Nemanja se seti pitanja koje je već duže vreme premetao po mislima, čekajući pravu priliku da ga i izgovori. Pred dvorištem i kućom, koje je tokom proteklih pet godina naučio da zove svojim, oseti da je ona došla.

– A što vi mene zovete Masniković?

Masniković zastade, sa rukom na rezi, kao od poručnikovog odgovora zavisi hoće li je i podići. Poručnik ga odmeri u čudu.

– Pa je l' ti to prezime il nije?

– Jeste, al' mi je lepše kad me zovete imenom. Ipak smo sad porodica – nastavio je Masniković.

Poručnik kratko očuta gledajući Masnikovića ispod oka.

– Dok smo na dužnosti, ja ću tebi „Masnikoviću“, a ti meni „poručniče Vasiću“? Je l' jasno?

– Jasno, jasno... Evo nas kod kuće. Je l' smo i sad i na dužnosti? – bio je uporan Nemanja.

– Evo nas na sokaku, a tu smo na dužnosti.

Masniković podiže rezu, otvori kapiju i zakorači u dvorište.

– Evo me u dvorištu. Mogu li te sad zvati „kume“, kume?

– Mani zajebanciju, Nemanja Masnikoviću. Da ti kum ne da po kumovskim zubima.

Masniković brzo klimnu i još brže se pomeri sa kapije.

U zadnjem dvorištu Goluba je prostirala veš. Pored njenih nogu dvogodišnja ćerkica premeštala je krpenu

lutku iz ruke u ruku. Videvši pridošlice dete se ozari, povuče majku za haljinu i pokaza prema kapiji. Goluba pogleda brišući vlažne ruke.

– Jeste, Radice. Dolaze ti otac i kum.

Masniković potrča ka njima, kleknu i uhvati ćerku oko struka.

– Gde je moja Radica-golubica?

Goluba priđe poručniku i pokaza prema vratima kuće.

– Uđi, kume. Postavljeno je za ručak...

– Neka, idem za Sečanj. Ali imam nešto za moju kumicu. Poručnik Vasić iz džepa bluze izvadi licidersko srce.

– Je l' ti sviđa, Radice? Imaš na njemu ogledalce – reče i pruži detetu srce.

Za trenutak zbunjeno, ono ga oprezno prihvati, pogleda sa zanimanjem, pa ciknu od radosti.

– Samo pazi, Goluba da ga ne krene jesti kad ne gledaš.

– Nemanja će paziti Radicu, ja moram do kaštela. Samo sam vas čekala, pa idem tamo da pomognem – Goluba zastade oklevajući. – Smem li te nešto zamoliti, kume?

Gledajući Radicu u igri poručnik ne primeti Golubin ispitivački pogled, pa samo ćutke klimnu.

– Znaš da sam ostala ovde sa Radicom i kad su pokojnog gospodina Milana sahranjivali, i kad je bilo četrdeset dana, i kad je bilo pola godine...

– Dete bilo malo, s kim će biti nego s majkom? – odsutno uzvratila Vasić.

– Za godišnji pomen opet će celo selo doći u crkvu. Bio bi red da odem s Nemanjom.

Poručnik se pribra, okrenu i strogo odmeri Golubu.

– Šta ti hoćeš od mene, Goluba?

– Da pričuvaš Radicu, kume. Najmirnija je kad je s tobom.

– Jasno da je mirna, kad poštuje starije. Što se ne može reći ni za tebe, ni za tvoga muža.

Poručnik već zakorači nazad prema kapiji.

– Kume, znači... pričuvaćeš Radicu? – dobaci nesigurno Goluba.

– Jasno da ću je pričuvati. Da nema mene, davno bi viju negde zaturili.

Vasić zastade kraj kapije i okrenu se prema Masnikoviću.

– A mi ćemo još popričati o ovome, kume Nemanja.

– Kako ti kažeš, kume.

Vasić kratko mahnu, pope se na bicikl i udalji sokaikom. Masniković uzdahnu za sebe.

– Šta mi to napravi, ženo? Vidiš da me gledô kô svinja mastan džak.

– Znam ja kuma – Goluba odmahnu. – Voli tebe da prepada, al' još više voli da čuva Radicu.

* * *

Bilo je onih koji su voleli taj zvuk – podsećao ih je da je leto i da vršidba odmiče. Zoltan je bežao od njega, iako ga je uvek čuo, čak i kad bi se zavukao u najskrovitiji ugao kuhinje ili ekonomske zgrade. Udaljena buka dreša, kloparanje parnog motora i šum žita što prolazi kroz levak i vrše se, prodorna pištaljka što požuruje radnike – sve je to osećao kao oštar bol u slepoočnicama. Dreš je bio daleko, verovatno negde u Sečnju, a Zoltanu se činilo da je bliži i bučniji od automobila koji Jovan zaustavi ispred kaštela.

Marišneni iskorači na trem i zastade maramicom otirući vlažne obraze.

Jovan je osmotri penjući se uz stepenice kaštela.

– Već vidim, Branko je stigao...

– Kako znaš? – iznenađeno upita starica.

– Plačeš, Marišneni...

Marišneni ćutke klimnu.

– Pomislila sam, kako bi lepo bilo da Milan sad vidi Branka. Došao je sa verenicom.

Ovo iznenadi Jovana.

– Tu su oboje?

– Branko unosi stvari, ona je u salonu.

Jovan ubrza korak i uđe u kaštel. U salonu opazi mladu ženu, lepog lica i držanja. I po garderobi i po njenom izrazu videlo se da je došla iz inostranstva, gde devojke već znaju kako da u nepoznatoj kući stoje same, slobodne i samosvesne. Sa čašom limunade u ruci osmehivala se porodičnim portretima Jagodića koji su joj ozbiljno uzvraćali pogled sa zidova. Ona se okrenu stavljajući Jovanu do znanja da ga je primetila. Ovaj se lagano nakloni.

– Vi mora da ste Ljubica? Ja sam Jovan, Brankov brat.

Devojka odloži čašu i pruži Jovanu ruku.

– Drago mi je, Jovane. Branko mi je toliko pričao o vama i kaštelu.

– Valjda ste u Parizu imali i zanimljivije teme.

– O, iznenadili biste se. Meni je čak izgledalo da Branko ima tremu od ovog susreta i razgovora sa vama.

Jovan, začuđen, zausti da nešto kaže, ali ga prekinuše otvaranje vrata salona i bratovljev glas.

– Naše stvari su u sobi, Ljubice.

Mlađi Jagodić stupi u salon, primeti Jovana i zastade. Onda se osmehnu i pođe prema njemu raširenih ruku. Braća se ćutke zagriše. Ljubica pričeka da se razdvoje, pa zakorači prema vratima salona.

– Moram da se raspakujem. Umorna sam, od Pariza dovde samo smo se selili iz voza u voz.

– Zovi ako ti šta zatreba – reče Branko.

– Znaš da umem da se staram o sebi.

Branko i Ljubica se kratko poljubiše.

– Jovane, prepuštam vam Branka. Dobra je prilika da se ta njegova trema na brzinu zaleči.

Ljubica se nakloni i izađe iz salona. Branko upitno pogleda brata.

– Vi ste to mene nešto ogovarali?

– Sasvim malo i u sportskom duhu – odgovori Jovan dok je izvodio brata na terasu.

Tu, za stolom koji je nudio pospani mir letnjeg dana i pogled na Koprivića šumu, Jovan iznese bocu dunjevače i nasu po čašicu sebi i bratu. Branko otpi gutljaj, izvadi tabakeru i zapali cigaretu.

– Znači, već si stigao da se upoznaš s Ljubicom, a ona je već stigla i da me ofira. Pa? Ništa ne govoriš?

– O čemu? – Jovan slegnu ramenima.

– Pa, mislim, Ljubica...

– Ne očekuješ valjda da ocenjujem i komentarišem tvoju verenicu?

Branko povuče novi dim.

– Ljubica osvoji svakog ko priča sa njom. Pomislio sam da će se to desiti i tebi.

– Ljubica izgleda kao prava dama, Branko – Jovan nastavi mirno, kao da izgovara unapred pripremljen

odgovor. – To si hteo da čuješ? Mogu da je zamislim i u pariskom salonu, i na bečkom dvoru, ali i u ovom kaštelu, sa tobom kao mužem pored sebe...

– Pa, na stranu kaštel, ali Ljubica i ja jesmo jedno za drugo, to priznajem. I drago mi je što i ti to tako vidiš.

Jovan se osmehnu iznenađeno odmeravajući Branka.

– Zbog toga si imao tu tremu od razgovora sa mnom?

– Pa, između ostalog – uzvрати Branko nesigurno.

– Boga mi, iznenađenje za iznenađenjem. Ti si stvarno zaljubljen.

– Rekoh ti, osvojila me je na prepad. Izlagali smo na zajedničkoj izložbi... i imali sreću da nas slikarstvo ne razdvoji.

– Kako to misliš?

– Ljubica je prava slikarka, talentovana i perspektivna. Znaš li da je Andre Lot govorio kako je najbolji učenik kojeg je ikada imao?

Branko zastade pomislivši kako to nije sasvim tačno. Stari majstor Lot je najviše cenio onog čudaka iz Šida. Naravno, samo onda kada je ovaj i duhom bio prisutan u njegovom ateljeu. Branko se zbog nečeg pribojavao tog neobičnog gospodina Šumanovića, koji je umeo da u Ljubicu i njega zuri onako kako je to činio i pred nagim slikarskim modelima.

– Mnogo puta sam pomislio kako neću izdržati pored nekog toliko darovitijeg od mene. Ja ipak samo pravim moje „farbenflek“, kako bi to otac rekao.

Nastade kratka stanika u kojoj obojica braće pogledaše prema stolici u kojoj je obično sedeo pokojni Milan Jagodić; kad su izašli na terasu, obojica su, svesno ili nesvesno,

izbegli da sednu na to mesto. Jovan uzdahnu. Branko povuče novi dim.

– Žao mi je što nije stigao da je upozna.

– Ne govori tako. Zvučiš kô Marišneni.

– U pravu si. Bez obzira na sve, ne treba se utapati u sentimentalnosti. Treba misliti o budućnosti – Branko napravi značajnu pauzu. – I oko toga sam hteo da pričamo, Jovane...

Nije bio siguran da li je ovo pravi trenutak za ozbiljan razgovor, ali napokon, zbog toga se i vratio u kaštel. Pomen ocu bio je povod, razgovor sa bratom pravi razlog.

Tad Marišneni zakorači na terasu, obraza opet vlažnih od suza.

– Lajko... Stigao je.

* * *

Premda prašnjav od pešačenja, Lajko je izgledao gizdavije nego ikad pre. Život u gradu kakav je Pešta prepoznavao se u njegovom izgledu. Kosa mu je bila uredno začešljana, preko leve ruke je nosio sako, šiven po poslednjoj modi, u desnoj kožnu torbu. Jedino je ispasana košulja, neza-kopčana ispod labavo vezane mašne, odavala predašnje navike i pravu Lajkovu prirodu.

– Kako je u Pešti, Lajko? – upita Jovan dok je sa Brankom silazio niz stepenice kaštela.

– Pa, znam bar dve Pešte. Jedna je u agronomskoj školi, druga u ulici Vaci...

– Meni ta druga zvuči zanimljivije – ubaci Branko.

– I meni. Al' mi se život sveo uglavnom na onu prvu.

Radosni vrisak trgnu svu trojicu. Goluba pritrča i baci se Lajku oko vrata.

– Lajko, brate... – promuca iz zagrljaja.

– Lakše malo, sestro! Ti, kao da sam se vratio sa drugog sveta.

– Pešta je meni i dalje od toga.

Lajko poljubi sestru u obraz, pa se polako izvuče iz njenog zagrljaja.

– Doneo sam iz tog drugog sveta poklone za Radicu. Kako je ona?

– Raste, kô iz vode. Čim završim sa poslom, vodim te kod nje.

Jovan pokaza prema vratima kaštela i krenu nazad uz stepenište.

– Hajdemo, Marišneni nas čeka unutra.

– Kad pođete do sela, i ja ću s vama – dobaci Branko Golubi, koja pođe uporedo sa bratom ne ispuštajući njegovu ruku. – Red je da ti vidim dete, Goluba.

Zoltan vide kako njih četvoro ulaze u kaštel i ostade u dvorištu sam. Iz pravca Sečnja do njega dopre dug i oštar pisak dreša. On stavi dlanove preko ušiju, ne uspevajuci da se odbrani ni od zvuka, ni od bola u slepoočnicama, ni od uspomena.